

Bugün Quora'da, *şimdi başlasam 5 yıl içinde faydasını göreceğim neler yapabilirim?* diye sorunun cevaplarına göz gezdirdim. Buna benzer soruları severim. İnsan hangi durumda bulunursa bulunsun, hayatında ufak değişiklikler yapacak mecali vardır.

Üç sene önce oğlum doğduktan sonra, *Affaniye* isminde bir kitap yazmaya başlamıştım. Sanırım 100 sayfa kadar oldu. İçinde basit tavsiyeler var. Bir babanın oğluna vereceği nasihat cinsinden. Biraz büyüyünce yazdıklarımın ne kadar *ilgili* olduğundan emin olamadığım için beklemeye karar verdim. Bunak doktor reçetesi gibi olmasın, biraz dinleyelim. Belki devam ederim, belki etmem.

Yine de Quora'da yazılanları okuyunca, kendime ve çocuklarıma tavsiye cinsinden bir iki cümle de ben karalamak istedim.

İnsan ilişkilerinde ve arkadaşlıklarda, pratik şartların hemen her zaman belirleyici olduğunu unutma. İnsanlar okul veya iş arkadaşlarına ebediyen bağlı kalacakmış, onlarla hep yaşayacakmış gibi hisseder ama en yakın bir ikisi hariç, aynı yöne doğru geliştiğin kimseyi bulamazsın. Bulsan da, onların diyelim seninle aynı şehirde yaşaması, *aynı kafaya* sahip olmasından daha önemli hale gelir.

Sosyal medya veya diğer tür zaman öldürücülere karşı dikkatli ol. İnsanın zamandan başka bir *mülkü* yok. Zamanı ne kadar iyi kullanabiliyorsan, hayatın o kadar kıymetli.

Uykuya ayrılmış zaman kayıp değildir. Öğrenen insan için uyku bir şart, öğrendiklerinin ve sağlığının vergisi gibi görebilirsin. Aralarda uykusuz kalacağın zamanlar olsa dahi, hayatının genelini uykudan feragat üzerine kurmamalısın.

Hiçbir faniyi memnun etmek için kendine zarar verme. Arkadaşların sigara içiyor diye içme, onları etkilemeye çalışmak için kendi zararına olacak işler yapma. İnsanlar, ailen de dahil, gelip geçicidir. Bazıları mecbur kaldıkları akıbet görününceye kadar yanında kalır ancak ellerinden gelen en fazla budur.

Hareket et. İnsan bedeni hareket etmek için yaratılmış. Kendine kolay gelen ve hayatının sonuna kadar yapabileceğin bir spor bul ve devam et. Bunda *başarılı* olman gerekmez, sadece devam edecek kadar sevmen gerekir. Ben takım sporlarında benzersiz bir beceriksiz olduğum için yürümeyi/koşmayı tercih ettim.

Bilgisayar programlamayı öğren. Sana daha çok yardımcı olmaları için bilgisayarları anlamak gerekir. Programlama bunu sağlar. Ayrıca meseleleri *algoritmik* düşünebilme hassası, bilgisayarla ilgili olmayan pek çok alanda da yardımcı olur. Meslek olarak neyi seçersen seç, bu makinelerle aran iyi olmak zorunda. Profesyonel olarak olmasa bile, bir programı *okuyacak* kadar programlama bilmende fayda var.

İnsanların düşüncelerinin eksik olduğunu ve hemen herkesin yarım düşündüğünü unutma. Buna sen de dahilsin. Kendi düşüncelerini kağıt üzerine aktarmak, hesap gerekiyorsa hesap yapmak, düşünmek gerekiyorsa düşünmek, zor ve uğraştırıcı faaliyetlerdir ancak insanın *şip şak* doğruyu bulan bir zihni yok. *Yavaş düşünmeye* ne kadar alışırsan ve bunların getirdiği üşengeçliği ne ölçüde yenersen o kadar iyi.

Namazlarını kıl. On senedir yaşadığım pek çok *krizden* ayağa kalkmayı bu sayede başardım. Namaz olmasaydı, muhtemelen sağa sola ekşimiş laflar satan ve kendini pazarlamaktan başka derdi olmayan birine dönüşürdüm. İman krizlerini bile aşırarak bir şey varsa namazdır.

Dualarını secdeye yap ve secdelerini dua ile geçir Tecrübe ettikçe sebebini anlarsın.

Eğer biri çok kolay para kazanmayı veya başarıyı vaadediyorsa, inanma. Kendini ve seni aldatma ihtimali, *para madeni* bulmuş olma ihtimaline nazaran çok daha fazladır. Başarı nisbîdir, kolay olan başarıya herkes ulaşabilir ve bu başarı olmaktan çıkar.

Kendi sınırlarını bil ve bunları zorla, ancak geri adım atmayı da unutma. İnsanın kendine ve etrafının düşüncelerine hapsolması kadar sıkıcı bir şey yok, bununla beraber, etrafıyla kavga etmek de bir çok durumda zaman kaybı. Pek çok savaşın kazanmaya değmeyeceğini unutma. Kazanmaya değeceklerle enerjini ayırmak istiyorsan, seçici olman gerekir.

Bir işi iyi yap ve diğer işlerin nasıl yapıldığını öğren. Her işi iyi yapamazsın ama *ustasını* bulamazsan, tıkanmış boruları açacak kadar cesaretin olsun. Hem ustasını değerlendirmek için de, onun işini nasıl yaptığını az çok bilmen gerekecek.

Mesleğinin hakkını ver. İşini dürüstçe ve iyi yaptığına kendini ikna et. Ortalamanın *kötü* olması, senin de işini kötü yapman için bahane değil. Eğer işini iyi yapmaktan zevk almıyorsan, iyi yapmaktan zevk alacağın bir iş bul.

Uyumadan evvel şükretmek için üç sebep bul. O gün yaptığın, başına gelen, düşündüğün, gördüğün şeyleri aklından geçirip not et. Bunu yazması bir dakika bile almıyor.

Bunlar şimdilik aklıma gelenler. Zaman içinde liste biraz daha uzayabilir. Ancak bunlar da dahil, her konuda en önemlisi **önceliklerini bilmek**. İnsan fani, her şeyi yapamıyor, öğrenemiyor, yaşayamıyor. Tercih yapman ve bu tercihlerinin bazısı kalbini acıtacak da olsa kavi olman gerek. Hayatın asıl zorluğu, anlatılan zorluklar değil, bu kararları verebilmek.